

D.662

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE**
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

2514

DOLNOŚLĄSKIE

1. Obiekt

147

ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY

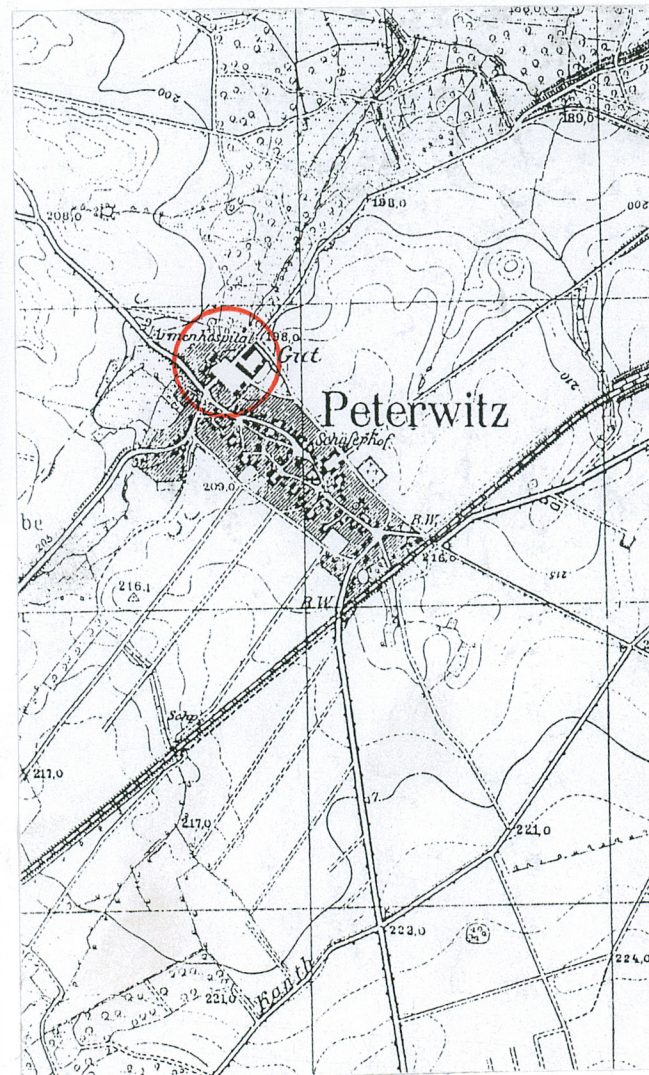
2. Czas powstania

k. XVI, XVIII,
poł. XIX

3. Miejscowość

PIOTROWICE
ŚWIDNICKIE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Piotrowice Świdnickie

nr 611/1

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

gmina pow. Świdnica, gm. Jaworzyna Śl.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Peterwitz

7. Przynależność administracyjna przed 31 XII 1998

województwo wałbrzyskie

8. Właściciel i jego adres

Agencja Własności Rolnej S.P.
O.T. we Wrocławiu ul. Mińska 60

9. Użytkownik i jego adres

Nieużytkowany

10. Rejestr zabytków — patrz również wkładka nr 1

Nr 1647/Wł (foliowy) data 30.XII.1998

W XV w. w Piotrowicach Świdnickich odnotowano dwa majątki. Tzw. "Obergut" — sołectwo dziedziczne należące do Konrada von den Vezzen, które w późniejszym okresie przechodziło na różnych właścicieli, a w 1568 r. należało od Jakuba von Zedlitz. Dobro rycerskie, tzw. "Rittergut" należało od k. XV w. do rodu von Reibnitz, a w 1571 do Jakuba von Zeidlitz, który tym samym stał się właścicielem całej wsi. Wzniósł on w l. 1590-1599 dwór oraz folwark. Dwór krótko był siedzibą rodu Zedlitzów, już w 1620 majątek sprzedano Zygmuntowi v. Nostitz, który jednak zamieszkał w sąsiednich Łazanach, przeznaczając dwór na mieszkanie zarządcy folwarku. Majątek był poważnie zniszczony a czasie wojny 30-letniej. Po śmierci (1742) Karola G. Nostitza majątek przeszedł na jego żonę, Beatę Abigail, następnie (1775) jej siostrzeńca — Nicolausa von Burghauss. Ustanowił on w 1806 majorat w Łazanach z folwarkami w Łazanach, Piotrowicach, Nowicach i Żarowie. Był dobrym gospodarzem, rozbudowywał folwarki, wprowadzał innowacje w uprawie i hodowli. Po bezdziejnej śmierci w 1885r. ostatniego z Burghaussów, Fryderyka, majątek przechodzi na własność rodziny von Pfeil-Burghauss, do której należał do 1945 r.

W 1880 r. powierzchnia majątku wynosiła 504 ha, w tym pól 367. Wielkość ta zmniejszyła się w 1937 r. do, odpowiednio 396 i 160 ha. Należała doń owczarnia (*Schaefererhof*), położona w centrum wsi. Dominowała gospodarka leśna, hodowla świń, krów mlecznych i owiec.

Folwark do ostatnich lat przed wojną był dzierżawiony wraz z całą ordynacją. Dopiero ostatni właściciel, Fryderyk Niklas v. Pfeil-Burghauss (1938-1945) przejął osobisty zarząd nad majątkiem.

Zespół dworsko-folwarczny nie jest jednorodny stylowo. Najstarszy jest renesansowy dwór (1590-1599) i być może kamienny mur wzdłuż drogi i wsch. granicy dolnego podwórze. Zabudowa dolnego podwórze jest barokowa, spichlerz i stodołę (4) wzniesiono ok. 1750 r., budynek wielofunkcyjny w k. XVIII w. Z 1797 r. pochodzi stodoła przy pn. drodze wyjazdowej na pola. W 1852 r. folwark rozbudowano o górne podwórze z dwoma oborami na wsch. zamknięciu. Prezentują styl historyczny o formach romańsko-gotyckich, dobranych i wykonanych z dużą starannością. W tym samym czasie wzniesiono budynek czeladny (?) przy głównym wjeździe i szpital dla ubogich przy dworze, dziś bez cech stylowych.

Sytuacja

Zespół położony jest w pn. zach. krańcu wsi, w pewnym oddaleniu od siedliska, przy drodze lokalnej do Pastuchowa, częściowo na dawnych rozlewiskach strumienia Czarna Woda. Od pn. granicę stanowi w.w. strumień i pola uprawne, od pn. wsch. pola i łąki, od pd. zabudowa wiejska i lokalna droga asfaltowa. Częściowo ogrodzony murem kamiennym.

Kompozycja i ukształtowanie

Kompozycja nieregularna, zdeterminowana ukształtowaniem terenu, który jest zróżnicowany.

Składa się z dwóch części, przedzielonych drogą przejazdową, prowadzącą od głównego wjazdu (pd. zach.) do wyjazdu w kierunku pól (pn. wsch.).

Teren na zach. od tej drogi jest obniżony i podmokły. Znajduje się tu dwór otoczony relikami dawnej fosi w postaci rozlewiska od zach. i pn. Nad fosą przerzucony jest most, łączący dwór z dziedzińcem folwarcznym. W bezpośrednim sąsiedztwie dworu znajduje się budynek mieszkalny (d. szpital), a przy wjeździe budynek mieszkalny — połączone rzędem komórek gospodarczych. Teren na pn. i wsch. od dworu jest zadrzewiony.

Zespół folwarczny znajduje się we wsch. części założenia. Składa się z dwóch podwórze gospodarczych, położonych w znacznym obniżeniu terenu, o spadku w kierunku pn. zach.

Dziedziniec podwórze dolnego (pd.) wznosi się łagodnie ku pd., ograniczony jest skarpią i murem oporowym, ponad którym pagórkowe wzniesienie z łąką sięgającą drogi lokalnej.

Podwórze dolne (pd.) zabudowane z trzech stron, na rzucie nieregularnym, szeroko otwarte w kierunku dworu. Dziedziniec przecina droga łącząca wjazd główny i w narożu pn. wsch. Od wsch. zamknięty jest wydłużonym budynkiem wielofunkcyjnym (2), od pn. stodołą (4), od pd. spichlerzem (3), murem oporowym i betonowym boksem.

Podwórze górne (pn.) założone na czworoboku, którego pd. ramię stanowi stodoła (5), wsch. kalenicowo usytuowana obora i przylegająca doń wozownia oraz szczytowa obora w narożniku pn. wsch. Zabudowę obrzeża pd. tworzy stodoła (4) oddzielająca dwa podwórze, pn. - mur z wjazdem.

Nawierzchnia obu podwórze trawiasta, pofałdowana, drogi ziemne, nieutwardzone. Lokalnie zarośnięta trawą kostka granitowa.

<p>14. Kubatura</p> <p>Patrz karty szczegółowe</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>pow. działki 4.07 ha (w granicach ochrony konserwatorskiej)</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>dwór i folwark</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>nieużytkowany</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Remont dworu — patrz karta szczegółowa</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcja dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>patrz karty budynków i w opisie</p> <hr/> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Zagospodarowanie całości, remonty budynków — patrz karty szczegółowe i opis</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta dotyczące majoratu w Łażanach zostały przed wojną przekazane do archiwum wrocławskiego i uległy zniszczeniu w 1945 r. (por. T. Ciesielski, Gmina Żarów. Monografia historyczna, Żarów 1993, s. 52)

22. Bibliografia

1. Schlesisches Gueter Adressbuch, 1917, 1937
2. Handbuch des Grundbesitzers im Deutschen Provinz Schl., Berlin 1892
3. Grundmann G., Burgen, Schloesser u. Gutshauser in Schl., F.a.M. 1882, Bd. II, s. 101-102
4. Knie J.G. Alphabetisch-statistisch-topograph Uebersicht....., Breslau 1830, s. 530
5. Zimmermann F.A., Beytraege zur Beschreibung von Schlesien, t. V. Brieg, s. 473
6. Radler L., Beitrage zur Geschichte von Peterwitz Kreis Schweidnitz (w) „Archiw fuer Schl. Kirchengeschichte”, t. XVI, 1958
7. Schroller F., Schlesien Land u. Leute, Glogau 1887, t. II, s. 185
8. Ewidencja parku w Piotrowicach Swidnickich, 1978, mps w SOS Walbrzych
9. Studium historyczno-architektoniczne dworu w Piotrowicach, PP PKZ 1970, mps, j.w.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Ewa Kica, IV. 1999

plany, rysunki Ewa Kica, IV. 1999

fotografie Ewa Kica, IV. 1999

miejsce przechowywania negatywów — archiwum autora

Wice

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładki do kart ewidencyjnych — szt. 4

1. Miejscowość, gmina, województwo PIOTROWICE ŚWIDNICKIE pow. Świdnica, gm. Jaworzyna Śląska woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) C. d. tekstu rubryki 10 Rejestr zabytków, 13 Opis
---	---	---

10. Rejestr zabytków

1647/Wł z 30.XII.1998
(spichlerz, budynek wielofunkcyjny, stodoła, obora)
746/Wł z 8.XI. 1980 (park),
289 z 11.V.1951 (dwór)

*c.d. rubryki nr 13 Opis***ELEMENTY ZABUDOWY**

Dwór (1) — karta indywidualna, 1996
Budynek wielofunkcyjny (2) — karta indywidualna 1999
Spichlerz (3) — karta indywidualna, 1999
Stodoła (5) — karta indywidualna, 1999
Obora (6) — karta indywidualna, 1999

Stodoła (4), ok. poł. XVIII w., barokowa

Usytuowana równoleżnikowo, oddziela dwa podwórza gospodarcze. Murowana z kamienia łamanego i cegły, tynkowana. Układ konstrukcyjny podłużny, oparty na murach i ścianie stolcowej. Więźba drewniana o ustroju kleszczowo-płatwiowym z pochyłymi stolcami, dach pokryty dachówką, karpówką. Założona na rzucie wydłużonego prostokąta z trzema przejazdami na osi poprzecznej. Bryła zwarta, 1-kondygnacyjowa, nakryta dachem dwuspadowym. Elewacje gładkie, boniowane na narożach, ściany szczytowe z dekoracją ramową, w szczytach kartusze o motywie wstęgowo-cęgowym.

Stan zachowania i zalecenia: obiekt w stanie zagrożenia awarią budowlaną. Brak 1/3 więźby, na pozostałym odcinku ubytki elementów konstrukcyjnych więźby, ubytki w pokryciu dachowym. Poważne spękania konstrukcyjne zach. ściany szczytowej, ściana pn. wykazuje odchylenie od pionu. Miejscowe ubytki tynku.

Obiekt kwalifikuje się do rozbiórki. Alternatywnie można rozważać zachowanie wsch. ściany szczytowej poprzez wbudowanie jej w nowy obiekt.

Obora (7), 1852, historyzm

Usytuowana we wsch. ramieniu górnego podwórza, szczytowa. Murowana z cegły, ściany zewnętrzne licowane kamieniem. Sklepienia ceglane, pseudokrzyżowe, wsparte na dwóch rzędach kolumn z piaskowca. Wieżba drewniana, oparta na ścianie kolankowej, pokrycie ceramiczne z dachówki, karpiówki.

Założona na rzucie prostokąta, trzynawowa z prostokątnym ryzalitem wejściowym od frontu. Bryła zwarta 1- kondygnacyjowa, z użytkowym poddaszem, nakryta dwuspadowym dachem. W zwieńczeniu szczytów i na narożnikach filarowe sterczyny, nakryte dwuspadowymi daszkami.

Elewacje licowane kamieniem "w mozaikę", ceglane obramienia otworów, naroża i gzyms podokapowy szczytów.

Boczne - 5 osiowe, okna zamknięte odcinkowo, pod gzymsem zdwojone, szczelinowe otwory.

W szczycie wsch. triforyjne okno zwieńczone oculusem, w parterze biforyjne — współcześnie przekute. W szczycie frontowym odcinkowo zamknięty otwór wyjściowy na balkon, flankowany biforyjnymi okienkami. Balkonowy ryzalit wejściowy otwarty półkolistą arkadą, nakryty prostą płytą granitową, pod którą gzyms kostkowy.

Kolumny wspierające sklepienie wielościenne, o trzonach zwężających się ku górze, z kostkowym kapitelem dekorowanym stylizowaną ślimacznica.

Stan zachowania i zalecenia: budynek w stanie zagrożenia awarią budowlaną. Brak pokrycia na jednej połaci dachowej, znaczne ubytki więźby, zawalone sklepienia. Brak stolarki okiennej i drzwiowej.

Ściany obwodowe w stanie dość dobrym, cegła skorodowana.

Wymaga remontu kapitalnego z odtworzeniem dachu. Ze względu na znaczny stopień destrukcji sklepień nie jest celowe ich odtworzenie, zalecane wykorzystanie kamiennych kolumn.

Wozownia (8), 2 poł. XIX w.

Usytuowana na zamknięciu wsch. podwórza górnego, w zabudowie zwartej z oborą. Murowana z cegły, licowana kamieniem "w mozaikę", na narożach cegłą. Stropodach drewniany, dwuspadowy, kryty papą. Prostokątna, 1 - traktowa, 1 - kondygnacyjowa. W ścianie frontowej drewniane, przesuwane wrota.

Stan zachowania i zalecenia: średni, pokrycie w złym stanie, deski stropodachu przegniłe. Wymagany remont pokrycia i odwodnienie murów.

Budynek mieszkalny (9), ok. poł. XIX w. bezstylowy

Wzniesiony przy głównym wjeździe na teren zespołu, szczytem w kierunku dziedzińca. Murowany z cegły, tynkowany. Stropy drewniane z podsufitką tynkową i masywne na belkach stalowych. Wieżba drewniana. Dach pokryty dachówką, karpiówką. Schody drewniane, zabiegowe. Założony na rzucie prostokąta, dwutraktowy. Dwukondygnacyjny, nakryty dwuspadowym dachem o wydatnym okapie, wspartym na zaciosanych krokwiach.

Elewacje 2-osiowe, nad oknami gzymsy uskokowe.

Wnętrze bezstylowe.

Stan zachowania i zalecenia: budynek w złym stanie technicznym. Pęknięcia ścian obwodowych, ubytki w pokryciu dachowym, więźba zaatakowana przez szkodniki, miejscowo przegniła. Duże zawilgocenie, ubytki tynków. Stolarka okien zdekompletowana, schody zniszczone, brak posadzek. Nie postuluje się ochrony obiektu.

Budynek mieszkalny (10), d. szpital, wzniesiony w 1854 r. z inicjatywy Fryderyka G. Burghausa

obecnie bezstylowy, remontowany w l.70-tych.

Wzniesiony w bezpośrednim sąsiedztwie dworu, w linii zabudowy jego fasady, kalenicowo w stosunku do dziedzińca. Murowany z cegły, tynkowany. Stropy drewniane z podsufitką tynkową. Wieżba drewniana pokrycie dachówką ceramiczną. Schody konstrukcji żelbetowej, współczesne. Stolarka okien i drzwi, posadzki — współczesne. Założony na rzucie prostokąta, dwutraktowy, dwukondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym z wydatnym okapem na dekoracyjnie zaciosanych krokwiach. Elewacje bez dekoracji, w szczycie wsch. tablica z napisem "Hospital /Erbaut von /F.G.n.B/1854". Wnętrze bezstylowe.

Stan zachowania i zalecenia. Pęknięcia ścian obwodowych, poważne zawilgocenie ścian. Ubytki w pokryciu dachowym.

Wymagane wzmocnienie konstrukcji, odwodnienie.

1. Miejscowość PIOTROWICE SW.
Jaworzyna Śl.
 2. Gmina
 3. Województwo dolnośląskie.....

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPOŁ DWORSKO-FOLWARCZNY

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
Fotografie

4

5

6

Wkładkę założył: Ewa Kica IV.98.....
 (imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość, gmina, województwo PIOTROWICE ŚWIDNICKIE pow. Świdnica, gm. Jaworzyna Śląska woj. dolnośląskie	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryki 13 Opis, spis ilustracji.
---	---	--

c.d. rubryki nr 13 Opis

Ogrodzenia - XVIII, ok. poł. XIX w.

Kamienne ogrodzenia występuje na zewnętrznych granicach folwar-ku. Wzdłuż wsch. obrzeża podwórza dolnego, na granicy z zabudową wiejską, biegnie mur z kamienia łamanego o zróżnicowanej wysokości od 1-2 m. Następnie biegnie wzdłuż drogi asfaltowej, zakręca w kierunku głównego wjazdu sięgając spichlerza. Na tym odcinku został obniżo-ny (ok.1 m) i otynkowany; także ogrodzenie na odcinku ok. 30 m, wzdłuż drogi asfaltowej, po zach. stronie wjazdu.

W przejeździe zach., między stodołą i budynkiem wielofunkcyjnym wysoki mur kamienny z bramą.

Ściany kurtynowe zamykające podwórze górne od pn. oraz między budynkami wsch. skrzydła tworzą wysokie mury licowane nieregularnym kamieniem "w mozaikę".

Zieleń

Skromny zespół zieleni wysokiej znajduje się w pn. części założenia, głównie wzdłuż obrzeża, nie ma charakteru parkowego. Dominują ga-tunki liściaste: klon, jawor, dąb. Skupina drzew również w części pd., przy strumieniu i na granicy z drogą asfaltową.

Stan zachowania: Teren podmokły. Porośnięty samosiewami. Stan starodrzewia wymaga specjalistycznego opracowania.

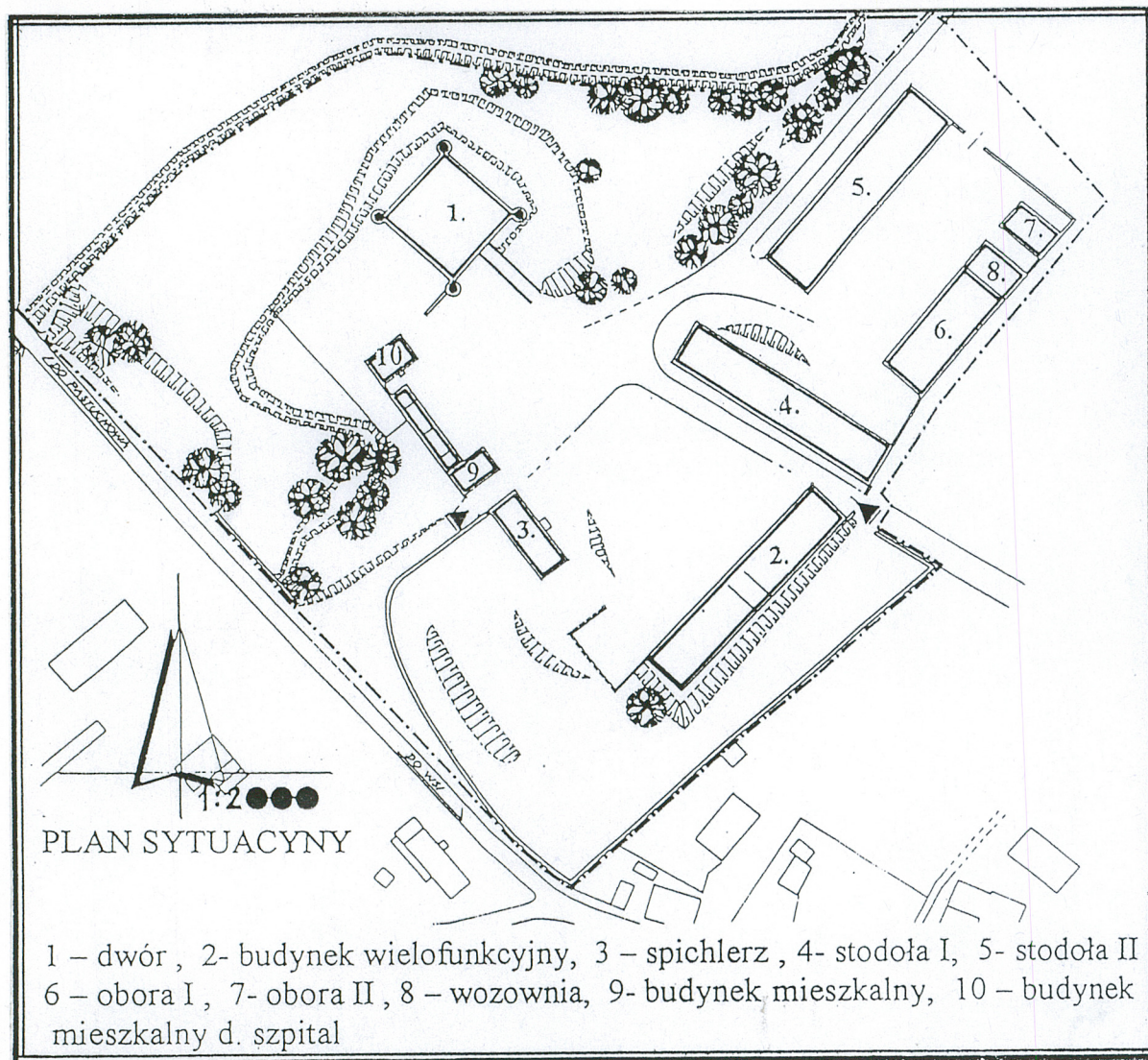
Spis ilustracji, map

1. Widok ogólny od południa , spichlerz i budynek mieszkalny przy głównym wjeździe na podwórze
2. Plan orientacyjny 1:25 000
3. Mapa topograficzna 1:25 000 , 1886 r.
4. Wjazd z kamiennym murem od wsch.
5. Wozownia na górnym podwórzu
6. Budynek mieszkalny od strony podwórza
7. Widok na podwórze, w kierunku pn.zach.
8. Główny wjazd od pd.
9. Kamienny mur od pd., w głębi spichlerz
10. Budynek wielofunkcyjny, widok z łąki pd.
11. Dwór - elewacja frontowa
12. Dwór - widok od pd.
13. Stodoła (4) - szczyt zach.
14. Stodoła (4) - szczyt wsch.
15. Stodoła (4) - widok na ścianę pd. w kierunku wyjazdu wsch.
16. D.szpital (10)- elewacja pd.
17. D.szpital(10)- elewacja wsch.i pn.
18. Obora((7) -ryzalit wejściowy
19. Obora(7) - elewacja frontowa
20. Obora (7)- elewacja tylna
21. Obora(7) - strona pn.
22. Obora (7) - wnętrze

1. Miejscowość... PIOTROWICE SWIDNICKIE
 2. Gmina Jaworzyna Sl.
 3. Województwo dolnośląskie

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
plan sytuacyjny , fotografie

7

8

Wkładkę założył: ... Ewa Kica IV.99
 (imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

9

10

11

12

1. Miejscowość: PIOTROWICE SWIDNICKIE.
 2. Gmina Jaworzyna Sl.....
 3. Województwo dolnośląskie

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
 ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

FOTOGRAFIE

13

14

15

16

17

Wkładkę założył: Ewa Kica IV.99.....
 (imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

18

19

20

21

22